

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

joku muu

Vastaajatahon virallinen nimi

Med Group Oy

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Janne Aaltonen, janne.aaltonen@medgroup.fi, 045 121 8989

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

-

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Ei. Terveys- ja hyvinvointierot ovat suurimmaksi osaksi seurausta koulutuksesta, työllisyydestä ja elintavoista. Muutos ei vaikuta mihinkään näistä. Lisäksi terveys- ja hyvinvointieroihin vaikuttaa palvelujen käyttö, johon siihenkin voidaan vaikuttaa rajallisesti, poislukien saatavuus. Saatavuus ei esitetyin toimenpitein olennaisesti parane, vaan mahdollisesti heikentyy toisaalta rakenneuudistuksen vaatiman työvoimavajeen vuoksi, toisaalta rahoituslakiin sisältyvän leikkurin vuoksi (mikä lisää vakuutusrahoitteisten palvelujen kysyntää ja laajentaa työnantajan järjestämiä palveluja). Uudistus tulisi toteuttaa vaiheittain (ensimmäisen vaiheena järjestämisen erottaminen tuottamisesta ja järjestämisvastuun antaminen alueille tuottajien pysyessä ennallaan) ja fokuksen siirtäminen rakenteista palveluihin ja asiakkuuksiin (järjestäjien palvelutuottajille asettama vaade, jota rahoitus-/kannuste- ja seurantajärjestelmin tuetaan). Lisäksi palvelujen yhdenvertaista

(parempaa) saatavuutta voidaan parantaa palvelusetelin ja ostopalvelujen avulla. Potilasdirektiivin (tosiasiallinen) implementaatiovelvoite ei ole ratkeamassa sote-uudistuksen myötä, ja kun EU-komissio todennäköisesti sitä kuitenkin edellyttää, tulee muutokset mahdollisesti rikkomaan sote-uudistuksen palvelurakenteet, ellei asiaa ole jo suunnitteluvaiheessa huomioitu. Potilasdirektiivi tulee siten varsinaisessa hallituksen esityksessä huomioida. Lopuksi, lausuttavana olevassa vaikutusarvioinnissa todetaan: "Esimerkiksi työterveyshuollon integroinnilla toiminnallisesti työssäkäyvien hoitoketjuun, voitaisiin vaikuttaa sosiaalivakuutusjärjestelmästä korvattavien sairaspäiväraha-kausien pituuteen muuttamalla työntekijän työnkuvaa tämän työkyvyn mukaisesti ja tukemalla työhön palaamista", mikä on kiistaton fakta. Valitettavasti tällainen integraatio ei ole lausuttavana olevassa esityksessä toteutumassa. Työterveydenhuollon rooli ja edellä mainittu integraatio tulisi lopullisessa esityksessä huomioida.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

Ei. Pelastuspalvelujen saatavuus ja vaikuttavuus ei muutu mitenkään. Ensihoitotoiminta on useilla alueilla laadullisista syistä erkaantunut pelastustoiminnasta (ks. Pohjois-Pohjanmaan valmistelu koskien ensihoitopalvelun siirtoa pelastuslaitoksilta sairaanhoitopiirille), eikä pelkästään pelastustoimen kustannussäästöjen hakemiseksi ole perusteltua tätä kehityskulkua kääntää. Tilanne pääkaupunkiseudulla muodostuisi todella erikoiseksi, kun siellä olisi 5 sote-aluetta (ml. Helsinki), 4 pelastuslaitosta ja HUS. Ensihoidon järjestämisestä ja tuottamisesta muodostuisi todellinen sekasotku. Yksinkertaisinta olisi irrottaa pelastustoimi sote-valmistelusta ja todeta lainsäädännöllä, että kuntien pelastuslaitokset voivat hankintalain estämättä tuottaa palveluja myös sote-kuntayhtymille. On syytä muistaa, että merkittävästi pelastustoimen ja sosiaali-/terveystoimen integraatiota tärkeämpää on sosiaali- ja terveystoimen sisäinen integraatio (ensihoito-kiireellinen kotihoito-päivystys). Suurin osa ensihoidon tehtävistä kohdistuu vanhusväestöön, ja tärkeämpää olisi miettiä, miten heidän palvelut voidaan järjestää ja tuottaa paremmin kokonaisuutena kuin se, voidaanko ensihoitotehtävällä hyödyntää pelastustoimen henkilökuntaa. Sellaisia ensihoitotehtäviä, joissa tarvitaan pelastustoimen osaamista, on alle 1% kaikista tehtävistä.

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Kyllä, ei ehdotuksia.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

ei kantaa

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

ei kantaa

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

ei kantaa

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei [Esitetty malli ei luo riittävän tehokkaita kannusteita tarkkaan taloudenpitoon eikä toisaalta riittävän nopeasti ja dynaamisesti huomioi poikkeavia tarpeita (esim. pandemia). Rahoitusmalli ei pidä sisällään tosiasiallisia kehittämissensitiivejä (80% leikkuri ei ole sellainen), vaan itse asiassa päinvastoin, kun "heikomman taloudenpidon maakunta" saa jälkikäteen katettua menonsa mutta "kehittävän maakunnan" tulot vähenevät.]

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

ei [Maakunnan intressissä on maksimoida investoinnit, koska se saa niistä hyödyn mutta maksaa kustannuksista vaan rahoituksen osan tullessa valtiolta. Toisaalta ainakin valmisteludokumentaatioissa ymmärretään investoinneilla lähinnä rakennusinvestointeja, kun taas ainakin erikoissairaanhoidossa toiminnan ja palvelujen kannalta merkittävimmät investoinnit kohdistuvat osaamiseen ja hoitoteknologiaan. Herää vähintään huoli siitä, että näihin investointeihin ei ole rahoitusta saatavissa, mikä johtaa nopeasti (muutamien vuosien kuluessa) vakuutusrahoitteiseen järjestelmään, kun palveluja tarvitsevat hankkivat ne sieltä, mistä uutta hoitoteknologiaa hyödyntävät palvelut on saatavissa (yksityiset toimijat) ja myös lääkärit ja muu ammattihenkilöstö hakeutuu töihin tällaisia palveluja tarjoaviin organisaatioihin.]

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

-

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

ei

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

ei [Yritysten järjestämät palvelut (työterveyshuolto) ja yksityisesti hankittavat palvelut jäävät järjestelmän ulkopuolelle, joten nykyiset yhdenvertaisuuden erot vähintään säilyvät ennallaan, todennäköisesti dynaamista vaikutuksista johtuen lisääntyvät (jos muutoksen toimeenpano vaikeuttaa palveluihin pääsemistä, kuten todennäköisesti ainakin hetkellisesti tapahtuu).]

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

ei pääosin [Se, että sote-maakunnassa oleva terveyden edistämisen osaaminen olisi parempaa kuin pienen kunnan osaaminen nyt ei tarkoita, että tuo parempi osaaminen olisi pienen kunnan käytettävissä tai että jatkossa sote-maakunnalla olisi mahdollisuuksia käyttää niiden terveyden edistämiseen edes sitä vertaa panosta, kun käytetään nyt. On selvää, että panokset käytetään sinne, missä suurimmat ongelmat ovat, ja niin pitääkin olla. Tämä tarkoittaa taas suoraan, että pienissä kunnissa tätä toimintaa ei jatkossa tehdä lainkaan. Lainsäätäjän tulee arvioida, onko tämä ongelma.]

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä pääosin [8 § sääntely on väljää, kuten sen tuleekin olla. Pykälässä esiintuodut asiat ovat relevantteja ehtoja. Epäselväksi jää, mitä seuraa, jos sote-maakunnalla ei olisi riittävää osaamista, toimintakykyä tai valmiutta vastata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä. Siksi olisi tarkoituksenmukaista määrittää joitakin järjestämisfunktion hoitamiseen liittyviä elementtejä eksplisiittisesti, esim. edellyttää, että sote-maakunta nimeää palvelujen järjestämisestä vastaavan johtajan ja tälle riittävän määrän asiantuntijoita, joilla on tosiasiallinen mahdollisuus järjestämisvastuun toteuttamiseksi ja valvomiseksi.]

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei [1. momentin mukaan: ”Sote-maakunta voi tuottaa asiakkaalle annettavia sosiaali- ja terveyspalveluja hankkimalla niitä yksityiseltä palveluntuottajalta...” Jo heti tässä ensimmäisessä lauseessa menee järjestäminen ja tuottaminen sekaisin. Jos sote-maakunta hankkii palvelut yritykseltä, sote-maakunta toimii palvelujen järjestäjänä, ei tuottajana. Ei ole perusteltua eikä tarkoituksenmukaista rajata maakuntien oikeutta hankkia ostopalveluja. Sote-maakuntien tulee voida hankintansa mukaan käyttää ulkoisia palveluntuottajia, jos sote-maakunnan käsityksen mukaan niiden avulla voidaan saavuttaa asiakkaiden näkökulmasta laadukkaammat, tehokkaammat tai paremmin saatavilla olevat palvelut. Jos ostopalvelujen käyttöä rajataan, tulee ensihoidon osalta selkeyttää mahdollisuutta käyttää yksityisiä palveluntuottajia. Ehdotuksessa on nyt rajattu oikeus terveydenhuoltolain 40 § kohtiin 1 ja 3. Koska lainsäädännössä ei ole tarkemmin määritelty, mitä valmiuden ylläpitämisellä (kohta 2) tarkoitetaan, tulee myös se sallia yksityisen tuotannon osalta, tai ainakin todeta (miehellään pykälässä ja vähintään perustelumuiustiossa), että kohdan 2 rajaamisella ostopalvelujen ulkopuolelle tarkoitetaan maakunnan ensihoitovalmiutta kokonaisuudessaan, ei yksittäisiä valmiudessa olevia ensihoitoyksiköitä.]

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

kyllä

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

ei kantaa

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

kyllä pääosin [Pykälässä tulisi mainita, että varautumista ja valmiussuunnittelua tulee tehdä alueella yhteistyössä alueella toimivien sote-yritysten ja -järjestöjen kanssa. Korona-pandemia on osoittanut, että nämä unohdetaan valmiussuunnittelusta usein, vaikka ne tuottavat hyvin merkittävän osan julkisesti rahoitetuista sote-palveluista ja varautumisen osalta tulee huomioida myös kokonaan yksityinen palveluntuotanto.]

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

Ei kantaa.

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Olisi toivottavaa, että uuden lain pykälöiden numeroinnissa ei käytettäisi kirjaimia (12 § /12a §, 24 § /24a §).

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

-

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

ei kantaa

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

-

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaatavuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

ei kantaa

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

Ei kantaa.

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

Ei kantaa.

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

-

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

ei kantaa

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

ei kantaa

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savo. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

Pohjois-Savon maakuntaan [Jaossa tulee kuulla ko. kuntien omaa näkemystä.]

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

ei kantaa

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

ei kantaa

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelyistä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosääntely hyväksyttävä?

ei kantaa

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

ei

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

Ei kantaa.

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

ei

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

-

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei pääosin

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannesta vuodesta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

ei pääosin [Maakunnilla ei ole mahdollisuutta tehostaa toimintaansa muutoksen 20% ”leikkauksen” verran. Lisäksi jo se, että toteutuneet kustannukset vaikuttavat kahden vuoden viiveellä, on kohtuutonta (koska sote-maakunta ei voi ottaa pitkäaikaista lainaa menojojensa kattamiseen, ainoastaan investointeihin). Sote-kustannuksista (suojaan ja epäsuoraan) noin 80% on henkilöstömenoja. Näin ollen henkilöstön saatavuus ja palkankorotukset määrittävät tosiasiallisen kustannuskasvun suurimmalta osin. Lopun määrittää hoitoteknologian kehittyminen, jota ei kustannustekijänä huomioida lainkaan (uudet tutkimus- ja hoitomenetelmät).]

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei kantaa

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei kantaa

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

ei kantaa

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

ei kantaa

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

-

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

ei kantaa

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

ei kantaa

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

-

Verolainsäädäntö

58. Pidättekö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

ei kantaa

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-
60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

-
Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

-
Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

ei

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

ei pääosin

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

ei pääosin

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

ei kantaa

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-
69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaita?

-

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

-

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

ei kantaa

73. Pidättekö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

ei kantaa

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

-

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

ei [Palvelujen järjestämisen ja rahoituksen tulisi kulkea käsi-kädessä. Jos valtio vastaa rahoituksesta, sen tulisi vastata myös järjestämisestä. Järjestämisen toimeenpano voi toki tapahtua alueellisesti, mutta nyt esitetty vastuunjako ei ole toimiva. Toinen vaihtoehto on, että sote-maakuntien rahoitus tulee niille suoraan ilman valtion interventiota (joko sote-verona tai kunnilta). Esitetyn kaltainen ohjaaminen valtion toimesta edellyttäisi merkittävästi nykyistä laajempaa ja vahvempaa osaamista sote-palvelujen tuottamisesta, ja on epäselvää kykenisikö valtio tällöinkään ohjaamaan sote-

maakuntien toimintaa haluamallaan ja tarkoituksenmukaiseksi katsomallaan tavalla (vrt. Norjan kokemukset).]

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

ei kantaa

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

Vaikutusarviointi on nyt enemmän uudistuksen perustelu- kuin vaikutusten arviointidokumentaatio. Nyt on kuvattu lähinnä, miten uudistuksen toivotaan vaikuttavan, ei vaihtoehtoja, miten se mahdollisesti voisi vaikuttaa, missä laajuudessa ja miksi. Todellinen vaikutusarviointi edellyttäisi, että ensin arvioidaan, miten muutos voi vaikuttaa eri tekijöihin (MITEN), sen jälkeen millä mekanismeilla vaikutukset syntyvät (MIKSI), ja näiden lopputuloksena, millaisia vaikutuksia uudistuksella todennäköisesti on palvelujen saatavuuteen, laatuun ja kustannuksiin (MITÄ). Vaikutusarvioinnissa tulisi kuvata myös, kuinka todennäköisiä kuvatut vaihtoehdot ovat. Vaikutusten arviointi edellyttää, että kaikki tavoitteet kvantifioidaan ja aikataulutetaan. Jälkikäteen tulee kyetä määrittämään, ovatko asetetut tavoitteet saavutettu vai ei, ja jos ei, onko kyse siitä, että virhe on tapahtunut vaikutusten arvioinnissa vai muutoksen toimeenpanossa.

Vaikutusarvioinnissa on nyt huomioitu vaikutukset yrityksiin vain siltä osin, kun kyse on ostopalvelujen sääntelyn tiukentamisen (kohta 4.2.7) vaikutuksista. Vaikutusarvioinnissa tulisi huomioida myös muut uudistuksen vaikutukset yritystoimintaan.

Uudistuksen vaikutukset ”ylimääräisiin” kustannuksiin (joita nykyiseen järjestämis- ja tuottamismalliin ei liity, vaan ne aiheutuvat uudistuksesta suoraan tai epäsuorasti joko työnä tai kustannuksina) on arvioitu ylimalkaisesti, eikä niiden rahoitusta ole huomioitu millään tavoin. Jos vaikutusarvioinnista poimitaan siellä nyt eriteltyt muutoskustannukset, puhutaan 1,0-1,5 miljardin menosta, jota rahoituslaissa ei huomioida. Päätöksentekijöiden tulee tietää, millaisia kustannuksia uudistus aiheuttaa, ja päätöksen toimeenpanijoille tulee myöntää sen edellyttämät varat ilman, että muutosmenoja rahoitettaisiin leikkaamalla nykyisiä palveluja.

80. Onko uudistuksen muutoskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

ei pääosin

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutoskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen

kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

Esitys Uudenmaan malliksi poikkeaa merkittävästi edellisen hallituksen esittämästä mallista. Uudellamaalla tehtyä valmistelutyötä voidaan tuskin lainkaan hyödyntää, koska se perustui pääasiassa HUS:n järjestelmiin, joita esitetystä mallista ei voida hyödyntää. Uudenmaan valmistelumääräraha tulisi tällä perusteella nelinkertaistaa, eikä todennäköisesti sekään riitä, sillä perustettavilla Uudenmaan sote-maakunnilla ei ole mitään olemassa olevia järjestelmiä poislukien Keski-Uusimaa.

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

Sekä palveluihin (esim. palvelusetelit) että hallintoon (esim. palkanmaksu) liittyy paljon tietojärjestelmiä liittymiseen, joiden muuttaminen ei ole yksinkertaista, nopeaa, eikä halpaa. Kaikkia tarvittavia muutoksia ei pysty edes tässä vaiheessa arvioimaan. Jos tarkastellaan, kuinka paljon aikaa ja rahaa kansallisen terveystietokannan palvelujen aikaansaaminen on vaatinut ja kuinka pienestä asiasta siinä on ollut kyse suhteessa nyt esitettyyn muutokseen, saadaan hieman realismia muutoksen toteutukselle. Yksinomaan sote-maakuntien tietojärjestelmäkustannukset ovat todennäköisesti satoja miljoonia euroja, ellei enemmänkin. Esimerkiksi potilastietojärjestelmiä voi olla mahdoton yhdenmukaistaa nykyisiin järjestelmiin, jolloin voidaan joutua hankkimaan kokonaan uusia järjestelmiä.

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

kyllä

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

Arvo riippuu olennaisesti siitä, miten lopulta määritellään, mitkä sopimukset kuuluvat mitätöitävien sopimusten joukkoon ja mitkä eivät. Ei voi olla perusteltua, että jossakin toiminnassa 100% ulkoistusaste ei ole sopimusten mitätöitymisen peruste (vaikutusarvoinnin esimerkki vammaispalvelulain mukaiset asumispalvelut Pirkanmaalla) mutta toisaalla yhden yksittäisen erikoisalan lääkäripäivystys, joka vastaa ehkä 1% ulkoistusastetta, on (vaikutusarvoinnin esimerkki Keski-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin yhteispäivystyksen yleislääkäritoiminnasta).

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

Kyllä. Investointeja on sekä tiloihin, laitteisiin ja välineisiin, mutta ennen kaikkea työhön ja osaamiseen, minkä palvelun käynnistäminen, tuottaminen ja kehittäminen on vaatinut. On kohtuullista ja perusteltua, että yksityinen toimija, joka on saanut palvelun tuottaakseen laillisesti sopimuksen perusteella voi odottaa, että sopimus on voimassa sopimuskauden loppuun tai sen irtisanomisehdon mukaan, mikä sopimuksessa on määritetty. Jos sopimuskautta lyhennetään, jo realisoituneet kustannukset on hyvitetävä palveluntuottajalle kokonaisuudessaan riippumatta siitä, onko kyse ollut irtaimesta tai kiinteästä omaisuudesta vai palkka- yms. menoista.

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntaudistuksen alueelliseen toteutukseen?

-

muuta, mitä?

Ei tarvetta.

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

Hyvinvointialue (tai sotealue).

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

-

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

-

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Aaltonen Janne
Med Group Oy